

Frequentie van monitoring bewakingsprogramma leptospirose onveranderd

Unieke leptostatus

De Nederlandse melkvee- en zoogkoeienhouderij zijn nagenoeg vrij van *Leptospira hardjo*.

Nieuwe infecties dit jaar op vrije bedrijven door veeaankopen uit het buitenland maken de waakzaamheid groot, geeft Paul Wever van de Gezondheidsdienst voor Dieren aan.

‘Dat we een zoönose onder controle hebben en houden, is belangrijk voor het positieve kwaliteitsimago van de Nederlandse melk.’

tekst **Alice Booi**

Wie herinnert zich de ‘foute’ foto niet: een zwangere vrouw in de melkput. Het is al meer dan 25 jaar geleden dat deze foto regelmatig in de vakbladen stond om te illustreren hoe gevaarlijk een besmetting met *Leptospira hardjo* voor mensen kan zijn en om aan te geven dat deze bacterie aangepakt moet worden. De zoönose kwam eind jaren tachtig op veel melkveebedrijven voor, tot op meer dan vijftig procent van de bedrijven in het noorden van het land.

Leptospirose (zie kader) is van de koe overdraagbaar op de mens, waarbij het een risico vormt voor de gezondheid van mensen die beroepsmatig in contact komen met besmette dieren. Zo kan een zwangere vrouw die leptospirose ontwikkelt, een miskraam krijgen. Meerdere veehouders werden eind jaren tachtig getroffen door melkerskoorts als gevolg van een infectie met de bacterie *Leptospira hardjo*.

In 25 jaar bijna vrij

We zijn inmiddels 25 jaar verder en leptospirose is voor het gros van de melk-

veehouders totaal geen issue meer. 99,6 procent van de melkveebedrijven is gecertificeerd vrij van lepto, bij de jongvee-opfokbedrijven ligt dit percentage op 92,5 procent, zo blijkt uit de cijfers van GD.

‘Een leptovrije status is een eis van de zuivel voor het leveren van melk’, noemt Paul Wever van GD een van de belangrijkste ‘aanjagers’ van het hoge percentage. ‘Op de Scandinavische landen na is er geen enkel land in de wereld dat zo’n status heeft. We zijn daarin uniek.’ Een positie die we moeten koesteren, geeft Wever aan. ‘Nederlandse melk is van onbesproken kwaliteit en daar heeft de leptospiroseaanpak zeker aan bijgedragen.’

100 procent vrij niet realistisch

Zo’n hoge leptostatus bereiken heeft wel tien jaar geduurd en de vraag werpt zich van tijd tot tijd op hoeveel energie en geld het kost om deze status te handhaven of misschien zelfs te verbeteren. Monique Mourits en Lisette Graat, onderzoekers bij Wageningen UR, rekenden in 2004 de bestrijding van *Leptospira hardjo* door en deden dat in 2014 opnieuw in opdracht van DKR, de Commissie Diergezondheid en Kwaliteit Runderen. Ze bogen zich over de vraag of het monitoringsprogramma voor *Leptospira hardjo* aanpassingen behoeft.

Zo zou het programma geïntensiveerd kunnen worden om alle rundveesectoren vrij te krijgen van leptospirose en om als Nederland een vrije status te kunnen bereiken. ‘Dat betekent ook een programma voor de vleesveebedrijven bijvoorbeeld’, zegt Mourits, die aanvult dat zo’n 65 procent van het totaal aantal rundveebedrijven in Nederland gecertificeerd vrij is (zie tabel 1). Van de niet

melk leverende bedrijven is ongeveer 2 procent daadwerkelijk besmet. ‘Voor deze sectoren staan echter geen baten tegenover een leptospirosevrije status. Bovendien zijn de landen om ons heen niet vrij van leptospirose. Een 100 procent vrije status voor melkveebedrijven is daardoor niet realistisch.’

Aan de andere kant zouden de monitoringskosten van 1,3 miljoen euro aan tankmelkbemonstering, 0,7 miljoen aan slachtlijnbeemonstering en 0,6 miljoen aan aanvoercontrole wellicht verminderd kunnen worden. Graat zegt over de uitkomsten van de modelstudie: ‘Aan de ene kant verminder je kosten van de monitoring, aan de andere kant zal er een hoger risico zijn op besmetting van andere gecertificeerde vrije bedrijven als het langer duurt voordat een besmetting wordt opgespoord. Er zullen dan meer bedrijven te maken krijgen met een besmetting en dus ook meer melkveebedrijven met een tankmelkcomslag, ofwel dat er in de tankmelk afweerstoffen zijn aangetoond.’

30.000 euro schade

Met de huidige monitoring zijn er jaarlijks ongeveer vier bedrijven met een leptospirosebesmetting, waarvan twee melkveebedrijven met een tankmelkcomslag. ‘Dat betekent een schade van ongeveer 30.000 euro per melkveebedrijf’, rekent Mourits voor. ‘Voor een jongvee-opfokbedrijf ligt dat bedrag rond 35.000 euro.’ Graat: ‘De huidige monitoringsfrequentie verminderen van drie naar bijvoorbeeld twee tankmelkcontroles per jaar betekent meer tankmelkcomslagen, ofwel meer gemiste besmettingen, en dus meer kosten. Bovendien wordt alles wat we tot nu toe bereikt hebben in

Tabel 1 – Aantallen gecertificeerde Nederlandse bedrijven voor leptospirose per bedrijfstype in 2013 (bron: GD, 2013)

rundveebedrijven type	aantal		% gecert.	
	aantal	% per bedr.type	% gecert.	% per bedr.type
melkvee	17.114	45,8	99,6	
vleesstieren en -kalveren	2610	7,0	6,6	
jongvee	1767	4,7	92,5	
handel	335	0,9	34,0	
zoogkoeien	3714	9,9	49,8	
kleine veehouderijen	11.279	30,2	28,3	
overige bedrijven	579	1,5	42,0	
totaal	37.398	100,0	64,8	

Overdraagbaar van koe naar mens

Leptospirose is een besmettelijke ziekte die zowel in de mens als in dieren voor kan komen. Een infectie met *Leptospira hardjo* bij koeien zal vaak zonder symptomen verlopen. In sommige gevallen heeft een infectie een plotselinge daling van de melkproductie, een verhoogd celgetal en afwijkende melk tot gevolg. Daarnaast bestaat er een chronische vorm waarbij abortus optreedt.

Het risico bestaat dat het rund leptospirose via de urine overdraagt op de mens. De ziekte wordt bij de mens melkerskoorts genoemd. Melkerskoorts geeft bij de mens vrij algemene ziekteverschijnselen, die nog het meest lijken op griep. De symptomen van melkerskoorts bij de mens zijn onder andere plotseling opzettende (doorgaans hevige) hoofdpijn, koorts, spier- en gewrichtspijnen, overgevoeligheid voor licht, misselijkheid

en braken. Soms worden lever- en nierstoornissen (zoals geelzucht) geconstateerd. Ook kan melkerskoorts een miskraam bij zwangere vrouwen veroorzaken.

Tenzij in een vroeg stadium antibiotica worden toegediend, verloopt het herstel van melkerskoorts bij mensen traag met een hersteltijd van een half tot één jaar.

Nederlandse melk is van onbesproken kwaliteit en daar heeft de leptospirose-aanpak zeker aan bijgedragen

de bestrijding weer in gevaar gebracht.'

'Bij een melkprijs van veertig cent zullen de extra kosten van twaalf tot dertien besmette bedrijven net zo hoog zijn als de verminderde uitgaven voor het monitoren. Daar valt financieel niet veel te verdienen', stelt Mourits.

Meer herinfecties in 2015

Naast het onderzoek en de berekeningen van Wageningen UR zijn er het afgelopen jaar nog enkele redenen bij gekomen om de vinger aan de pols te houden bij de leptostatus. Wever geeft aan dat er het afgelopen jaar zo'n tien tankmelkcomlagen op melkveebedrijven zijn geweest voor lepto. 'Dat is vijf keer zoveel als in andere jaren.' Een verklaring heeft hij ook: 'Het zijn met name groeiende bedrijven die vee hebben aangevoerd met onbekende status, bijvoorbeeld uit het buitenland. Dan loop je als veehouder toch het risico om leptospirose binnen te halen. Op een deel van die bedrijven bleek dat ook echt te zijn gebeurd.' Graat vat het samen: 'Monitoren in de huidige frequentie is goedkoper dan uitbraken te laten plaatsvinden. Bij een groeiende bedrijfsomvang geldt dat des te meer.' Dankzij de frequente (tankmelk-) monitoring en controle van aangevoerde dieren kwamen deze herinfecties snel aan het licht. Schade voor de bedrijven zelf kon hierdoor worden voorkomen en andere bedrijven konden niet worden geïnfecteerd. De deskundigen zijn het met elkaar eens: om de status te behouden, moeten we de monitoring handhaven zoals die nu is. |